

ОСТАННІЙ ЛИСТ

Напередодні святкування Дня Перемоги на адресу Млинівської гуманітарної гімназії надійшов лист із далекого Казахстану від Анастасії Михайлівни Демченко, дочки визволителя Млинова Михайла Яковича Коротченка, який перезахоронений на Меморіалі Слави у Млинові.

Листуємося з нею майже 30 років. Останні три роки листи загубились. Анастасія Михайлівна працювала у колгоспній конторі с.Корнеевка, що в Ульяновському районі Карагандинської області. Після виходу на пенсію продовжували з чоловіком жити в тому ж селі. А коли залишилася вдовою, то переїхала до сина в інший район.

Одного разу вона написала, що син потрапив у страшну аварію. А що трапилось далі – невідомо. Листи припинились. Пошуки тривали три роки. Закрадалися різні думки, адже Анастасія Михайлівна була й сама дуже хворою. Вона все життя шкодує, що не приїхала на могилу до батька.

Хочеться млинівчанам передати розповідь дочки Михайла Яковича Коротченка у районній газеті «Знамя Ильича» від 9 травня 1987 року (Ульянівський район Карагандинської області).

«Той теплий і сонячний день, коли разом з іншими односельцями ми проводжали на війну нашого батька, запах у мою пам'ять, як ніякий інший. Все життя спогади про нього змушують мене хвилюватись, думати, малювати в уяві різні картини подій, які відбувались з моїм батьком Михайлом Яковичем Коротченком там, на війні, далеко від дому.

Мені, молодшій з п'яти дітей, було всього сім років, коли із сільради принесли повістку. На фронт проводжали усім селом. Вийшли аж на край села, на дорогу, яка вела до райцентру.

Добре пам'ятаю, як тато ніс мене на руках, говорив хороші, теплі слова. Ну, а коли подали команду йти, батько передав мене матері. А та, загорнувши мене у невелику різнокольорову хустку, – її вона завжди одягала в урочисті дні – понесла до села. Усі разом, із мамою, сестрами і братами, ми стояли на узбіччі, аж поки машин не стало видно. Тато все дивився на нас, прощально махав рукою. Таким молодим, бадьорим, усміхненим я й запам'ятала його. Тридцять дев'ять літ йому було в той рік. Із розповідей мами, друзів батька знаю, що він був ненудьгуючою людиною. Працював у колгоспі, увідно полагаючи взуття, грав на гармошці. Радісно чути від літніх людей, що він завжди відгукувався на прохання односельчан, любив допомогти, стати в пригоді.

Багатьма дорогами війни довелося пройти татові, побачити всі її біди. Про це ми дізнавались із листів, які він присилав нам. Останній ми отримали у лютому 1944-го. У ньому він повідомляв про те, що лежав у госпіталі, був тяжко поранений, отримав контузію у голову. Зараз повернувся в стрій, на передову. «Марія, бережи дітей, – просив він маму, як і в усіх попередніх листах. – Уже скоро я повернусь, бити ворога залишилося недовго. Як там колгосп, як люди, чи багато заготовили сіна?»

Усією душою, усіма думками батько був з нами, напевно частенько згадував про

нас, дітлахів, про маму, думав про колгоспне життя. Цей лист був датований 19 лютого. Останній. Після нього прийшла похоронка. Маму викликали у сільраду. Приходили люди, висловлювали співчуття. Не в одну родину у ті роки приходила така біда. Тільки з нашої вулиці Первомайської сорок дев'ять чоловік загинуло.

«Извещаем, что при налёте вражеской авиации 19 февраля в местечке Млынов Ровенской области героически погиб гвардии рядовой Михаил Яковлевич Коротченко», – ці слова кожен із нашої сім'ї знав напам'ять, але ніхто не міг повірити, що мова йде про тата. У душах кожного з нас жевріла надія, що трапилось помилка. Адже саме 19 лютого він писав додому свого листа, значить був живий у цей день.

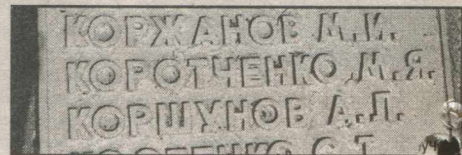
Писали, робили запити до тих пір, поки не отримали повідомлення одного із однополчан тата, у якому він розповідав про те, що листа тато писав ввечері 18 лютого, перед боем. Знаючи, що лист піде завтра, він і поставив дату наступного дня.

Але і після цього наша мама не вірила, що листа немає. Ніколи ми не чули від неї слів, які зазвичай говорять про вмерлих похилі люди. Кожен день і годину вона вірила, що він може ввійти у двір і постукати у вікно.

Нелегко довелося їй, як і всім іншим жінкам, вдовам війни. Працювала у колгоспі, нас усіх п'ятьох виростила і вивчила, як мріяв батько. Був важкий час. Але доброта людей одне до одного, до чужої біди допомагала, берегла. Скільки разів у найгоłodніші дні мама приносила мені, наймолодшій, дорожочний шматочок хліба. Його передавали для мене жінки з маминої бригади, ті, у яких діти були не ситніші за мене. Ця підтримка, напевно, і допомагала людям жити, не черствіти душою у ті важкі роки.

Зовсім недавно у наш дім прийшов лист із далекого Млинова. Червоні слідопити місцевої школи писали про те, що наш батько похований у братській могилі цього містечка, вони доглядають за нею, приносять туди квіти. Запрошували приїхати, взяти участь у перезахороненні останків воїнів, які тут загинули, у тому числі і наш батько. Є фотографія, де знята ця могила. Вона вся в квітах, а поряд стоять школярі. Ми вдячні їм за те, що вони так свято бережуть пам'ять про нашого батька. Звичайно, ці люди нам тепер не чужі, як і зелене містечко Млинів, вулицями якого йшов з друзями в останній бій наш тато Михайло Якович Коротченко».

Після цього листа ми надіслали Анастасії Михайлівні величезний альбом з багатьма фотографіями, на яких закарбоване перезахоронення останків воїнів з усіх братських могил Млинова на Меморіалі Слави. Бідкалась дочка фронтовика, що не може приїхати через хворобу на могилу батька. Прийшла б уклонитись до обеліска загиблим

воїнам, та нема його у них в селі. Скільки не просили в сільраді, куди не зверталися, та все марно. І ось червоні слідопити клубу «Пошук» ЗШ №2 вирішили їй допомогти. Написали листи до голови Ульяновського райвиконкому Карагандинської області, у Раду ветеранів дивізії, в якій служив М.Я.Коротченко, до своїх ровесників-слідопитів місцевої школи. Це було у травні 1988 року. А в листопаді отримали телеграму, що в селі на жовтневі свята буде відкритий обеліск. Згодом прийшов лист із подякою від голови виконкому сільради Л.І.Лихачової. Надіслали нам фотографію, вирізку з газети, де розповідалось про відкриття обеліску «Скорбящая мать». 109 прізвищ висічено на меморіальних плитах, 109 чоловік не повернулось у свої сім'ї. Але, як виявилось, загиблих було більше. Пошукова група учнів уточнює імена і прізвища бійців-односельчан, що загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни. Після закінчення пошуків односельці поставили ще дві меморіальні плити. Весною біля пам'ятника школярі посадили квіти, дерева.

Слідопити клубу «Пошук» гордились тим, що зуміли своєю скромною працею разом із жителями села Корнеевка пробити стіну байдужості. Іще один обеліск героям війни виріс на землі Казахстану. Мають тепер куди прийти з горем і з радістю корнеевці. Слідопити клубу «Пошук» листувалися з багатьма родинами воїнів, які поховані на Меморіалі Слави. Багато з них приїздили у Млинів на День Перемоги.

Але минули роки. Відійшли у вічність і родичі загиблих. Змінилися часи. Не так просто тепер приїхати. Але наш Млинів шанує свій Меморіал, свою історію.

А роботу слідопитів клубу «Пошук» продовжує рада кімнати-музею «Пам'ять» та її екскурсоводи. Хочеться подякувати екскурсоводам Богдану Кучер, Ірині Зух, Мар'яні Рудюк, які закінчують у цьому році навчання у гімназії. Хай цим чудовим дитчатам стелиться щаслива стежина в житті і збудуться усі дитячі мрії.

А нашої шанованій Анастасії Михайлівни Демченко ми зичимо щастя з роси і води і обіцяємо, що могила її батька та його однополчан буде завжди пошанована млинівчанами.

Марія КРАВЕЦЬ,
вчитель гуманітарної гімназії,
завідувачка кімнатою-музеєм
«Пам'ять».